

Posudek diplomové práce

Diplomantka: Marie Vodáková

Název práce: Ústřední orgány moci zákonodárné, výkonné a vládní Česko-Slovenské republiky, tzv. Druhé republiky

Konzultantka: JUDr. Mgr. Vendulka Valentová, Ph.D.

Za cíl své práce si autorka předložené diplomové práce vytkla hlouběji prozkoumat historický vývoj a historické souvislosti tzv. Druhé republiky, kdy se zaměřila na fungování dělby moci v tomto pro naše dějiny jistě nelehkém období.

Druhá republika je označení pro politický systém ČSR v období 1. října 1938 – 14. března 1939. Trvala tedy pouhých 167 dní. Období takzvané druhé republiky je vzhledem ke svým hodnocením asi jedním z nejkontroverznějších období českých a československých dějin. Ač se jedná o období velmi krátké, které je ohraničeno vzdáním se obrany proti agresí nacistického Německa a obsazením Českých zemí německými vojsky, má pro dějiny českého národa bezesporu svůj podstatný význam.

Důvody vzniku druhé republiky jsou jednoznačně vnějšího charakteru, i když je nesporné, že i Československá republika se svou politikou do určité, byť docela malé, míry podílela na podobě tehdejší evropské politiky. Nebýt Mnichovského diktátu a následné kapitulace československých politických elit, lze jen těžko uvažovat o tom, že by se tak dramatickým způsobem změnila nejen československé hranice, ale i samotný politický systém státu.

Autorka si zvolila celkem náročné téma, které ale zvládla zpracovat zajímavým způsobem. Zhostila se svého úkolu velmi dobře, prokázala znalosti nejen z oboru historie a právních dějin, ale dokázala pracovat s příslušnou literaturou, jen je na škodu, že více nepochopila i s archívními materiály. Ke své badatelské práci většinou využila dostupnou literaturu, a to i učebnicového charakteru, práce je spíše popisného charakteru.

Diplomová práce je kromě úvodu a závěru rozdělena do čtyř kapitol.

V úvodní kapitole autorka popisuje události související se vznikem ČSR a zakončuje ji podkapitolou pojednávající o Mnichovské dohodě a zabývá se okolnostmi vzniku Druhé republiky.

Kapitola druhá je věnována již samotné druhé republice a jejímu ústavnímu a stranickému vývoji. Zde autorka provádí hlubší analýzu tohoto vývoje v souvislosti s modifikací Ústavy z roku 1920, nicméně tato ústava zůstala však po celou dobu druhé republiky formálně v platnosti. Zmiňuje se např. o ústavním zákonu č. 299/1938 Sb. Z. a n., který řešil autonomii Slovenska, dále ústavním zákonu č. 328/1938 Sb. Z. a n. o autonomii Podkarpatské Rusi.

Velmi výrazným zásahem do během první republiky uplatňované dělby moci byl tzv. Zmocňovací zákon, ústavní zákon č. 330/1938 Sb.z. a n., který umožnil na dobu dvou let vládě vydávat nařízení, která by měla sílu zákona a prezidentovi republiky dokonce jeho dekrety měnit ústavu či jiné ústavní zákony. Prezidentova dekretální pravomoc byla naopak omezena tím, že ústavní dekrety mohl vydávat pouze na návrh vlády. Zmocňovací zákon se netýkal pouze věci autonomie Slovenska a Podkarpatské Rusi, kde ke změně ústavy bylo vždy zapotřebí souhlasu u příslušného orgánu oněch oblastí. Tento model, ač ústavní normy druhé republiky neuznávala, s určitými modifikacemi později převzala i Benešova exilová vláda v Londýně pro zdůvodnění vydávání dekretů a ústavních dekretů. Rozboru tohoto zákona autorka věnuje v této kapitole také svoji pozornost, i když dle konzultantky ne zcela dostatečnou. Ústavní pořádek byl v období druhé republiky doplněn o několik ústavních zákonů a dalších zákonných norem, které v mnoha ohledech nebyly v souladu s dosavadní právní úpravou. Na tuto podkapitolu dále navazují části, ve kterých autorka analyzuje dělbu moci, tzn. podrobně popisuje postavení orgánů moci zákonodárné, výkonné a soudní a jejich činnost.

Důležitou změnou v období druhé republiky bylo, že 19. listopadu 1938 s účinností od 23.11.1938, získalo ústavním zákonem č. 299/1938 Sb. Z. a n. Slovensko autonomii, o kterou jeho zástupci v minulosti již mnohokrát usilovali. Později došlo zákonem č. 328/1938 Sb. Z. a n. o autonomii Podkarpatské Rusi ze dne 15.12.1938 s účinností od 16.12.1938 k realizaci autonomie této části Československa. S autonomií Podkarpatské Rusi však Ústava 1920 na rozdíl od autonomie Slovenska počítala, a to v par. 3 a násl. Ústavy z roku 1920. Problematice autonomie těchto území se autorka podrobně věnuje **v kapitole třetí**. Slovo „autonomie“ je z

právního hlediska dosti diskutabilním a do dnešní doby existují teoretické spory, zda se ve skutečnosti nejednalo o vznik federace či konfederace. Co je však nesporné je to, že vznikl asymetrický model, v jehož rámci existovaly orgány moci výkonné a zákonodárné pouze pro Slovensko či pouze pro Podkarpatskou Rus, ale československá vláda a parlament plnili jako úlohu vlády a parlamentu pro celé Česko-Slovensko, tak úlohu orgánů pro České země. Znovu se zde autorka vrací k zákonům o autonomii a i zmocňovacímu zákonu, kdy v tomto případě se zdá, že má potřebu její výstup v podobě kvalifikační práce tzv. natáhnout, tj. doplnit text, aby měla potřebný počet stránek. Za zcela zbytečnou konzultantka v této práci považuje **kapitulu čtvrtou**, která řeší postavení německé menšiny. Pokud autorka měla potřebu sdělit čtenáři uvedené informace, měla je podřadit za podkapitulu, která pojednává o Mnichovské dohodě a jejích důsledcích.

Po formální stránce je nutno konstatovat, že autorka dodržela normu předepsanou pro psaní diplomových prací, čerpala z dostupných pramenů a literatury, zejména domácí provenience, uvedla poznámky pod čarou, práce je psaná přehlednou formou. Postrádám práci s archivními prameny. Diplomová práce prošla kontrolou plagiátorství v systému Theses s výsledkem 2%.

S ohledem na shora uvedené skutečnosti doporučuji diplomovou práci k obhajobě a navrhuji klasifikační stupeň velmi dobře dle obhajoby.

Otázka k obhajobě:

1. Výrazným zásahem do během první republiky uplatňované dělby moci byl tzv. Zmocňovací zákon, ústavní zákon č. 330/1938 Sb.z. a n. Co umožňoval tento zákon? V jakých evropských zemích se můžeme ještě setkat v tomto období se zmocňovacím zákonem? Využil v budoucnu zákona č. 330/1938 Sb.z. a n. nějaký orgán ke své činnosti v oblasti zákonodárné? Pokud ano, jakým způsobem.
2. Úloha Emila Háchy v postavení prezidenta Česko – Slovenské republiky.

V Plzni dne 18.4.2024

JUDr. Mgr. Vendulka Valentová, Ph.D.